

Мирјана
РАЦКОВИЋ

НОВИНСКИ ЧЛАНЦИ О ИЗЛОЖБИ ПРВОГ МЕМОРИЈАЛА НАДЕЖДЕ ПЕТРОВИЋ (1960. године)

УДК: 73/76:069.9(497.11)“1960”(046), 75:929

АПСТРАКТ: У тексту се наводе и анализирају новински чланци објављени током 1960. године у којима се пише о доношењу Одлуке о оснивању ликовне манифестације „Меморијал Надежде Петровић“ и чланци који су је потом најављивали, као и извештаји са отварања и текстови који су анализирали изложбу „Првог Меморијала Надежде Петровић“.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Меморијал Надежде Петровић, изложба, штампа, новински чланак, текст, осврт, извештај, наслов, Чачански глас, ликовна манифестација, аутор текста

Ликовна манифестација „Меморијал Надежде Петровић“ основана је 1960. године. Оснивач и покровитељ манифестације је био Народни одбор Општине Чачак, а Одлука о оснивању донета је на седници 25. маја 1960. године.¹ Оснивање ове ликовне манифестације пробудило је пажњу не само ликовних уметника и стручњака из области савремене уметности, већ и поклоника великог уметничког дела Надежде Петровић², као и целокупне локалне јавности и потенцијалне публике, али наравно и штампе, посебно листа „Чачански глас“, тада јединог општинског гласила.

О првом Меморијалу пронађено је 20 чланака у три новинска гласила – у недељнику „Чачански глас“ из Чачка и дневним листовима „Борба“ и „Политика“ из Београда.³ Наведени новински чланци припадају различитим врстама новинарског изражавања: најаве, вести, осврти, проширене вести са коментарима, извештаји, репортаже... Анализом објављених новинских чланака закључује се да се они могу посматрати и груписати у три одвојене целине:

– чланци који најављују будућу ликовну манифестацију;

1 Одлука је донета „на равноправним седницама Општинског већа и Већа произвођача од 25. маја 1960. године, а на основу члана 46 Закона о народним одборима општина (Службени гласник НРС број 29/52) и члана 25 Статута општине Чачак“.

2 Надежда Петровић (Чачак, 1873 – Ваљево, 1915), најзначајнији српски ликовни уметник са почетка XX века. Крајње смелим ликовним решењима, унесећи искуства експресионизма, импресионизма и фовизма у своје сликарство, увела је српску уметност у савремене европске токове.

3 Мирјана Рацковић, Библиографија Уметничке галерије „Надежда Петровић“, едисија Наслеђа, св. 6, Уметничка галерија „Надежда Петровић“, Чачак, 2008, 79.

- чланци о отварању изложбе Првог Меморијала Надежде Петровић;
- чланци који су пратили ток изложбе и осврти на изложбу.

Најаве прве изложбе

Једини текст о ликовној манифестацији *Меморијал Надежде Петровић* објављен пре званично донете одлуке о оснивању⁴ је текст од 11. маја 1960. године који је објављен у „Чачанском гласу“ под насловом *Чачак ће постати стециште ликовних уметника*. У тексту потписаном иницијалима М. М.⁵, непуне две недеље пре доношења одлуке, наводи се ток радњи које ће уследити: „Савет за културу Чачанске општине, као организатор, коначно ће предложити свом Народном одбору доношење одлуке о установљавању ’Меморијала Надежде Петровић’ као устаљене манифестације достигнућа и остварења српског савременог сликарства.“ У културним круговима Чачка се знало за оснивање Меморијала, али су се чекале формалности око доношења званичне одлуке, па у истом тексту даље пише: „Може се рећи да су контуре, основни и главни моменти ’Меморијала’, утврђени. На основу њих, сваке друге године, од првог до последњег дана септембра, излагаће се најбоља дела српских савремених сликара остварених у том раздобљу.“

Остали текстови објављени су као уобичајене најаве за будућу изложбу и изашли су у периоду од 8. јуна до 31. августа.⁶ У њима преовлађују извештаји добијени као званична обавештења из организационог одбора,⁷ а односе се на број уметника и имена излагача, датум отварања изложбе, протокол, врсте награда које ће се додељивати, дародавце награда и припреме за техничку реализацију изложбе. Тако се у тексту *Утврђен списак излагача на „Меморијалу Надежде Петровић“ у Чачку*⁸ наводи да је „коначно... утврђен списак излагача...“ Даље се наводи да ће изложба бити отворена првог септембра, да ће излагати „укупно деветнаест наших најеминентнијих сликара“⁹, да ће „Меморијал... бити

4 25. мај 1960. године;

5 Иницијалима М. М. текстове је потписивала Мира Маринковић, тадашња новинарка „Чачанског гласа“.

6 Укупно осам текстова (видети попис на странама 166 и 167).

7 Организациони одбор чинили су Слободан С. Санадер, Радомир Станић, Милена Ђукњић, Милорад Никшић, Драгослав Пештерац, Благоје Радивојевић, Миодраг Б. Протић, Алекса Челебоновић и Божић Рисимовић.

8 Непотписан текст објављен 20. јула 1960. године у листу „Чачански глас“.

9 Наводе се имена 19 уметника и то: Недељко Гвозденовић, Милан Коњовић, Јован Бијелић, Петар Лубарда, Мило Милуновић, Стојан Аралица, Зора Петровић, Пеђа Милосављевић, Ђорђе Андрејевић-Кун, Марко Челебоновић, Иван Табаковић, Стојан Ђелић, Лазар Возаревић, Зоран Петровић, Младен Србиновић, Бошко Рисимовић-Рисим, Лазар Вујаклија, Миодраг Протић и Бошко Карановић. Међутим, на изложби је излагало 18 уметника, (на изложби није учествовао Бошко Карановић).

отворен свечаном седницом... у сали Народног одбора Среза“, да ће се „доделити три награде“ и да ће поставка бити приређена у свечаној сали Гимназије.

Као интересантан издваја се текст од 10. августа под насловом *Доследност ликовној традицији*,¹⁰ у коме се, осим у наднаслову који гласи „Пред ’Меморијал Надежде Петровић“, нигде не помиње будућа изложба, већ се даје шири осврт на ликовну традицију Чачка почевши од сликарског дела Надежде Петровић, преко подизања споменика Надежди (рад чувеног вајара Ивана Мештровића), оснивања чачанског Народног музеја, до прегледа изложби с краја педесетих година.¹¹

Две недеље пре отварања изложбе, 17. августа, на насловној страни „Чачанског гласа“ објављен је текст са фотографијом споменика Надежде Петровић и зградом Гимназије у позадини¹² и широм најавом о предстојећем догађају. У тексту, под насловом *Чачак ће свечано дочекати „Меморијал Надежде Петровић“*, поред осталог, стоји: „У великој сали Чачанске Гимназије, у којој је уметница учила¹³, отвориће се изложба дела наших истакнутих сликара између два рата, и оних који су се афирмисали од ослобођења до данас. Ова значајна културна манифестација, под називом ’Меморијал Надежде Петровић’, трајаће месец дана и за то време Чачак ће окупити многе културне, јавне и политичке раднике, као и остале љубитеље сликарске уметности из читаве земље.“ У истом броју листа,¹⁴ на шестој страни, налази се краћи текст под називом *Вести из организационог одбора*. Подељен је у три пасуса у којима се конкретно говори о каталогу изложбе и организационо-техничким стварима као што су транспорт радова и припрема сале за изложбу. У првом делу пише о томе да ће се штампати каталог изложбе који ће изаћи „непосредно пред изложбу“ и наводи се његов садржај: „Каталог ће бити богато опремљен и садржаће опширне биографске податке уметника... обogaћен са три текста из ликовне уметности: уводни део о ликовним традицијама Чачка и околине, затим есеј о Надежди Петровић и о Меморијалу.“¹⁵ Други пасус наводи да су „већ прикупљена сва уметничка дела сликара који излажу на Меморијалу и налазе се у Народној музеју у Београду“.

- 10 Непотписани текст је објављен 10. августа 1960. године у „Чачанском гласу“. Према стилу и обиљу стручних података везаним за ликовну традицију Чачка може се претпоставити да је његов аутор Радомир Станић.
- 11 Текст је заправо преглед ликовних дешавања у Чачку од 1950. до 1959. године, у оквиру којег је репродукована и слика Божића Рисимовића „На изградњи“.
- 12 У свечаној сали Гимназије касније је постављена изложба првог Меморијала.
- 13 Погрешан податак, јер Надежда није била ђак чачанске Гимназије. Породица се, због здравствених проблема Надеждиног оца Димитрија-Мите Петровића, преселила из Чачка у Карановац (данашње Краљево) 1879. године када је Надежда имала шест година, где су њени родитељи добили посао учитеља у основној школи, тако да је, највероватније, Надежда ту и започела основношколско образовање.
- 14 Број 32 од 17. августа 1960.
- 15 Текстове су написали Слободан С. Санадер, др Катарина Амброзић и Радомир Станић (видети у каталогу изложбе: *Меморијал Надежде Петровић I изложба слика, Чачак, 1960*).

а у трећем се наводи да се приводе крају радови на уређењу гимназијске сале и да су „на овом послу добровољно радили предузећа ’Ратко Митровић’, ’Цер’, и ’Украc’ из Чачка. Вредност ових радова цени се на неколико милиона динара“.

Извештаји са отварања Првог Меморијала Надежде Петровић

Текстови који извештавају са отварања изложбе највише се односе на свечану атмосферу, званичне госте из света политике и културе, уметнике, жири и награде. Текстови и написи објављени су у периоду од 2. до 7. септембра. У поменутих текстовима и написима наводе се речи званичника изговорене на отварању изложбе¹⁶ и преносе делови из опширног текста Радомира Станића објављеног у каталогу изложбе Првог меморијала. Углавном су то речи одобравања због оснивања и започињања овако конципиране ликовне манифестације, са освртима на ликовно и патриотско дело Надежде Петровић, као и добре жеље за њен даљи наставак, тј. континуитет. Потом следе описи протоколарних дешавања, наводе се имена уметника излагача, имена награђених, чланови жирија¹⁷ и делови из текста образложења жирија, као на пример у тексту Милана Ђоковића под насловом *Висок уметнички ниво изложених слика*, објављеног 7. септембра у „Чачанском гласу“: „У одлуци је истакнута констатација жирија, који је свестрано анализирао изложене експонате, да је прва изложба слика ’Меморијала Надежде Петровић’ на врло високом нивоу и да су изложени експонати уједначени због чега би многа дела дошла у обзир за награђивање... тако је награду ’Меморијала Надежде Петровић’ у износу од 250.000 динара добио Марко Челебоновић, награду индустрије Чачка од 200.000 динара Младен Србиновић, и награду града Чачка од 150.000 динара Зоран Петровић.“ Исти аутор¹⁸ у тексту под насловом *Шта о „Меморијалу“ кажу књижевници и сликари*¹⁹ преноси кратке изјаве односно, како их је Ђоковић назвао, „импресије“ о Меморијалу Надежде Петровић које су дали књижевник Добрица Ђосић, члан жирија првог Меморијала, и уметници чија су дела изложена на Меморијалу: Мило Милуновић, Ђорђе Андрејевић-Кун и Зоран Петровић. Афирмативна изјава Добрице Ђосића садржала је важну сугестију према перспективи будућих изложби Меморијала, а посматрано из данашњег угла могла би се слободно окарактерисати као актуелно промишљање

16 | Милорада Миће Никшића, председника општине и Алексе Челебоновића испред жирија.

17 | Жири су чинили Момчило Стевановић, Алекса Челебоновић, Добрица Ђосић, Владо Мађарић, Зулфикар-Зуко Џумхур, Слободан Санадер и Радомир Станић.

18 | Милан Ђоковић (Бреково/ Ариље, 1923 – Чачак, 1994), познати публициста, дугогодишњи новинар и уредник „Чачанског гласа“.

19 | Објављено на истој страни.

у односу на многе културне манифестације које кубуре са јасном концепцијом и усаглашавањем са захтевима времена: „Ја мислим да иницијатива о оснивању ’Меморијала’ заслужује највећу пажњу и поштовање. То је не само заслужен однос према Надежди Петровић, већ и једна од најуспешнијих манифестација на плану демократизације културе, прворазредан ликовни догађај који мора да добије прецизнију и ефикаснију политику излагања и награђивања. Ово је само почетак који већ на првом искуству треба врло критички размотрити и идући ’Меморијал’ спасти нужних пропуста и грешака првог. Али управо та проблематика коју намеће ’Меморијал’ сведочи његове огромне могућности.“ И опсервација сликара Зорана Петровића тиче се будућности новоосноване манифестације: „Мислим да ће ’Меморијал’ као институција одиграти значајну улогу у једном озбиљном мисионарском подухвату којим се и сама Надежда заносила.“ Текст је иначе обилато илустрован фотографијама са отварања изложбе и репродукцијама изложених радова.

Осврти на изложбу

Када је овај сегмент изложбе у питању, нема пуно новинарског материјала. Постоје три чланка од којих се заправо само један може подвести под критички осврт поводом изложбе. Ради се о опширном тексту Павла Васића²⁰ који је под насловом *Репрезентативна изложба* објављен 10. септембра у дневном листу „Борба“. Остала два текста заправо су краћи новинарски осврти.²¹

Васићев текст једини је прави аналитички осврт на Први Меморијал Надежде Петровић из угла једног од угледнијих ликовних хроничара и критичара тог времена. У уводном делу текста, Васић се осврће на сам чин оснивања ове манифестације и њен конкретан значај за ликовну сцену Србије констатацијом: „Уметнички живот у Србији почиње да добија све сложенији карактер. Још недавно једини носилац тог живота био је Београд...“ Потом наводи значај једне овакве изложбе за саме уметнике и текућу ликовну продукцију. У другом делу текста детаљно анализира изложене радове у односу на сваког појединачног учесника²² и при том износи одређене карактеристике, оцене и процене, а у одређеним случајевима конкретни рад посматра у ширем контексту стваралаштва одређеног аутора. На пример, за Ивана Табаковића каже да је „један од неуморних истраживача који каткада све стављају на коцку“, за Јована Бијелића констатује да се „са више одлучности приближио

20 Павле Васић (Ниш, 1907 – Београд, 1993), сликар, историчар уметности, ликовни критичар и универзитетски професор, аутор значајних књига и приручника за професоре и студенте ликовних академија.

21 Као на пример у „Чачанском гласу“ од 21. септембра где се, у краћем осврту, наводи да је изложбу до тада посетило преко 3.000 посетилаца.

22 Да ли је уметник изложио стари или нови рад, да ли је тај рад нешто иновативно или стандардно у односу на његов дотадашњи опус и сл.

фигуративном домену него раније“, за изложену слику Лазара Возаревића²³ каже да представља „нешто ново и занимљиво, један истраживачки напор“, за Петра Лубарду примећује да „није овде био при пуном расположењу и у поседу својих уобичајених средстава“, док за, младог Стојана Ђелића наводи да је „у свом пределу дао извесну чудну свежину визије“. Закључујући текст Васић изложбу Првог Меморијала Надежде Петровић ставља у знатно шири ликовни контекст констатацијом да на основу ове изложбе „југословенско сликарство, у садашњим противречностима између фигуративног и апстрактног, добија своје одређено место“.

На овом месту, као изузетно занимљиво запажање о свести локалних политичких функционера о важности изложбе Првог меморијала²⁴, али и о контексту у коме се ликовна манифестација помињала, наводимо део пасуса из опширног извештаја о посети овој регији високих државних и партијских функционера где се наводи и посета овој изложби:²⁵ „...по изласку из Фабрике хартије, високи гости су посетили изложбу слика која је, у оквиру ’Меморијала Надежде Петровић’, недавно отворена у Чачанској гимназији. Они су око пола часа провели у разгледању изложбе на којој су приказана 42 рада осамнаест еминентних уметника из Србије, и на крају се о њој похвално изразили.“²⁶

Списак новинских чланака

У даљем тексту следи хронолошки попис чланака о првом Меморијалу Надежде Петровић. Наведени су сви релевантни библиографски подаци о датуму чланку: име аутора текста (тамо где је аутор потписан), аутентичан назив текста, назив новина, датум и место издања.²⁷

- М. М. [Мира Маринковић], „Чачак ће постати стетиште ликовних уметника“, *Чачански глас*, Чачак, 11. мај 1960.
- „Састављена листа излагача на ’Меморијалу Надежде Петровић‘“, *Чачански глас*, Чачак, 8. јун 1960.
- „Утврђен списак излагача на ’Меморијалу Надежде Петровић‘ у Чачку, *Чачански глас*, Чачак, 20. јул 1960.

- 23 | У питању је слика „Материнство“ која је и репродукована у оквиру чланка.
- 24 | Високе званичнике су после посете фабрикама повели и на изложбу.
- 25 | Текст под насловом „Лучане и Чачак посетили Александар Ранковић, Јован Веселинов, Иван Гошњак, Слободан Пенезић, и Дража Марковић“ објављен је на насловној страни „Чачанског гласа“ 14. септембра 1960. године.
- 26 | Овде је наведен погрешан податак – било је изложено 44, а не 42 рада како стоји у тексту.
- 27 | Видети фусноту бр. 3.

- „Доследност ликовној традицији“, *Чачански глас*, Чачак, 10. август 1960.
- „Чачак ће свечано дочекати 'Меморијал Надежде Петровић'“, *Чачански глас*, Чачак, 17. август 1960.
- „Вести из организационог одбора“, *Чачански глас*, Чачак, 17. август 1960.
- „Одређен жири за прву изложбу слика 'Меморијала Надежде Петровић'“, *Чачански глас*, Чачак, 24. август 1960.
- М. Ђ. [Милан Ђоковић], „Осамнаест сликара излаже на 'Меморијалу Надежде Петровић'“, *Политика*, Београд, 26. август 1960.
- „У четвртак ће свечано бити отворен 'Меморијал Надежде Петровић'“, *Чачански глас*, Чачак, 31. август 1960.
- „Меморијал Надежде Петровић“, *Борба*, Београд, 26. август 1960.
- Милан Ђоковић, „Свечано отворен 'Меморијал Надежде Петровић'“, *Чачански глас*, Чачак, 2. септембар 1960.
- Б. Р. [Благоје Радивојевић], „У Чачку свечано отворен Меморијал Надежде Петровић'“, *Борба*, 2. септембар 1960.
- „Први 'Меморијал Надежде Петровић'“, *Политика*, Београд, 3. септембар 1960.
- Милан Ђоковић, „Значајна културна манифестација“, *Чачански глас*, Чачак, 7. септембар 1960.
- Милан Ђоковић, „Висок уметнички ниво изложених слика“, *Чачански глас*, Чачак, 7. септембар 1960.
- Милан Ђоковић, „Шта о 'Меморијалу' кажу књижевници и сликари“, *Чачански глас*, Чачак, 7. септембар 1960.
- „У оквиру 'Меморијала Надежде Петровић' отворена успела изложба дечјих цртежа“, *Чачански глас*, Чачак, 7. септембар 1960.
- Павле Васић, „Репрезентативна изложба“, *Политика*, Београд, 10. септембар 1960.
- Милан Ђоковић, „Лучане и Чачак посетили Александар Ранковић, Јован Веселинов, Иван Гошњак, Слободан Пенезић, и Дража Марковић“, *Чачански глас*, Чачак, 14. септембар 1960.
- „Преко 3.000 посетилаца на изложби слика 'Меморијала Надежде Петровић'“, *Чачански глас*, Чачак, 21. септембар 1960.

Закључак

На основу анализе садржаја свих доступних текстова може се установити неколико битних чињеница. Најважнија је, свакако, да међу поменутих текстова нема озбиљнијих аналитичких текстова, односно у питању је потпуно одсуство ликовне критике. То је донекле и разумљиво с обзиром да се ради о започињању нове ликовне манифестације и првој изложби. Отуда није ни требало очекивати полемичке тонове нити критичке осврте у погледу квалитета

изложбе, квалитета изложених радова и приступа аутора овој изложби. Али, могло се очекивати да се још неки текст, осим поменутог текста Павла Васића, конкретније позабави самом изложбом, нивоом изложених експоната, доприносу уметника овој новој манифестацији и промишљањем у вези будућих стратегија и опредељења према концепту изложбе.

Без обзира да ли се радило о локалној штампи или београдским издањима високотиражних дневних листова, уобичајено је било навести имена излагача, имена чланова жирија, имена чланова почасног и организационог одбора, имена државних политичара и локалних функционера који су присуствовали отварању изложбе, свечану атмосферу, значај за град и регију и значај за будућност културног живота без улажења у било какво коментарисање. Садржај изложбе се прихватао без дубљег анализирања, а с обзиром да су излагачи већ доказана, значајна и „звучна“ имена уметника послератне ликовне сцене и текућег периода, једноставно се подразумевало да је изложба квалитетна. У локалном листу, какав је „Чачански глас“, тиме се у то време нико није ни бавио, нити је било новинара квалификованих за сериозну ликовну критику. Озбиљније анализе о ликовном наслеђу Чачка и околине и осврте о ликовним догађањима²⁸ повремено је, у то време,²⁹ у „Чачанском гласу“ објављивао историчар уметности Радомир Станић.³⁰ Критички и аналитички текстови, наравно без удубљивања у полемику, очекивани су од ликовних критичара који су писали за „Политику“ и неке друге листове и то у смислу изношења стручног става и погледа, као и аналитичких осврта на саму изложбу.³¹

Такође је приметно и то да се у штампи, поред одсуства третмана ликовне проблематике, пажња није обраћала ни на текст саме одлуке о оснивању Меморијала у којој је стајало много одредница. Очекивало се да аутори чланака подробније позабаве ставкама из одлуке које су прилично прецизне што се тиче планова за даљи ток манифестације. У образложењу одлуке, поред осталог, стоји и да је новооснована манифестација стална ликовна изложба слика одабраних дела нашег савременог сликарства, да „Меморијал Надежде Петровић“ популарише најквалитетнија дела нашег савременог сликарства, да се од „Меморијала Надежде Петровић“ очекује да „да општи допринос развоју савременог сликарства“, да Меморијал „установљава свој фонд у кога улажу средства поред осталих заинтересованих организација и привредне организације“, да „Меморијал Надежде Петровић“ додељује награде за најбоља

28 Највише о живопису у манастирима Овчарско-кабларске клисуре.

29 Крајем педесетих и почетком шездесетих година XX века.

30 Радомир Станић (Трнава/Чачак 1932 – Београд, 1996), један од оснивача Меморијала Надежде Петровић, касније дугогодишњи директор Републичког завода за заштиту споменика културе, припада групи значајнијих стручњака на пољу заштите српског средњовековног споменичког наслеђа.

31 Тих година ликовне критике и приказе изложби у Србији највише су писали Алекса Челебоновић, Миодраг Коларић, Миодраг Б. Протић...

дела на изложби“, да Меморијал има свој организациони одбор, статут, итд.³² Можда се могло нешто прокоментарисати о недефинисаности самог опсега манифестације, а што је било нејасно из ставке „да популарише најквалитетнија дела нашег савременог сликарства“ (шта је то подразумевао термин „наше“ – да ли дела савременог сликарства из Србије или целе ондашње државе?). У сваком случају није било никаквих анализа, а површни описи тих одлука појављују се само када се говори о томе да је предвиђено да изложба буде бијенална, да ће у оквиру ње бити ликовна колонија у Овчар Бањи, да ће се основати фонд из кога ће се додељивати стипендија студенту Ликовне академије, да ће се за време трајања изложбе организовати стална изложба дечјих цртежа итд.³³ Наравно да треба имати на уму историјски тренутак и политичке прилике које су могле бити препрека за постављање „неумесних“ или „сувишних“ питања, а самим тим и неупуштање у критике и полемике.

Анализом предметних текстова закључује се да се најчешће ради о проширеним вестима. Објављени текстови су врло често непотписани (што се посебно односи на текстове у „Чачанском гласу“). Од укупно 20 текстова њих 11 није потписано. Аутор највећег броја потписаних текстова је новинар Милан Ђоковић. Од опширнијих текстова издвајају се текстови историчара уметности Радомира Станића, а најбитнији, најдетаљнији и стручно најутемељенији, свакако је поменути текст Павла Васића (објављен у „Борби“ под насловом „Репрезентативна изложба“). Од разматраних чланака илустровани су само опширнији текстови и то најчешће репродукцијама слика Надежде Петровић (и то у периоду пре почетка изложбе), репродукцијама неког од експоната са изложбе, затим фотографијом споменика Надежди Петровић испред чачанске Гимназије и фотографијама са свечаности отварања изложбе.

Newspaper Articles about the Exhibition of First Nadezda Petrovic Memorial(1960)

Newspaper articles published during 1960 which write about making the Decision on founding art manifestation Memorial of Nadezda Petrovic are listed and analyzed in this paper as well as articles which were later announcing, reporting and analyzing the exhibition of the First Memorial of Nadezda Petrovic. Twenty articles in three newspapers were found – in ‘Cacanski glas’, ‘Borba’ and ‘Politika’. Stated articles belong to different types of journalism styles such as: announcements, news,

32 | Одлука о оснивању „Меморијала Надежде Петровић“, Међуопштински историјски архив Чачак.

33 | Поглавља *Сваке друге године*, *Сликарска колонија у Овчар Бањи* и *У време „Меморијала“*, у: Мира Маринковић, „Чачак ће постати стециште ликовних уметника“, *Чачански глас*, Чачак, 11. мај 1960.

reviews, broaden news with comments, reports and stories... Articles can be observed and grouped in three independent wholes such as: articles which announce future painting manifestation, articles about the opening of the exhibition of the First Memorial of Nadezda Petrovic and articles which followed the exhibition and its closing. Among the mentioned texts there are no serious analytical texts; in fact there is a complete absence of art critic. It is understandable as it was the beginning of a new art manifestation and the first exhibition. The published texts are mainly not signed, especially the ones in 'Cacanski glas'. 13 out of 20 are not signed; Milan Djokovic is the author of the greatest number of signed texts. By analyzing the texts we come to the conclusion that they are mainly broaden news. The texts of Radomir Stanic and Mira Marinkovic stand out, while the text of Pavle Vasic under the title 'Representative Exhibition' published in 'Borba' on 10th September is the most important.

Mirjana RACKOVIC

Les articles de journaux sur l'exposition du Premier Mémorial de Nadezda Petrovic (1960)

Dans ce texte sont mentionnés et analysés les articles de journaux, publiés durant l'année 1960, dans lesquels il a été écrit au sujet de la Décision de la création de la manifestation des beaux-arts, le Mémorial de Nadezda Petrovic, et aussi les articles qui ultérieurement annoncèrent, informèrent et analysèrent l'exposition du Premier Mémorial de Nadezda Petrovic. Vingt articles furent trouvés dans trois journaux – dans Cacanski glas, Borba et Politika. Les articles cités appartiennent à des genres différents d'expression journalistique, tels que le sont: les annonces, les nouvelles, les avis, les nouvelles plus détaillées avec des commentaires, les compte-rendus, les reportages... Les articles peuvent être observés et regroupés en trois unités distinctes et ce sont: les articles qui annoncent la manifestation des beaux-arts à venir, les articles sur l'ouverture de l'exposition du Premier Mémorial de Nadezda Petrovic et les articles qui suivirent le déroulement et la fermeture de l'exposition. Parmi les textes mentionnés, il n'y a pas de textes analytiques plus sérieux, c'est-à-dire que l'on constate effectivement une absence totale de critique artistique. C'est compréhensible, étant donné qu'il s'agit du commencement d'une nouvelle manifestation artistique et d'une première exposition. Les textes publiés sont le plus souvent non signés, surtout les textes dans Cacanski glas. De la totalité des 20 textes, 13 ne sont pas soussignés. L'auteur de la plupart des textes soussignés est Milan Djokovic. Par l'analyse des textes, on conclut qu'il s'agit en général de nouvelles plus détaillées. Des textes les plus longs se distinguent les textes de Radomir Stanic et de Mira Marinkovic, tandis que comme le plus important est mis en évidence le texte de Pavle Vasic qui, sous le titre d' "Exposition représentative", fut publié le 10 septembre dans le journal Borba.

Mirjana RACKOVIC

Поправан испит полаже 206, понављањем разред 53 и један ученик је неопењен.

20. Јула 1960, бр. 28

Утврђен списак излагача на „Меморијалу Надежде Петровић“ у Чачку

Коначно је утврђен списак излагача на „Меморијалу Надежде Петровић“, који ће бити отворен првог септембра ове године у Чачку. На првом Меморијалу излагаће укупно деветнаест наших најеминентнијих сликара. Од познатих сликара између два рата, на овом Меморијалу ће излагати: Недељко Гвозденовић, Милан Коњовић, Јован Бијелић, Петар Лубарда, Мило Милуновић, Стојан Аралница, Зора Петровић, Пеђа Милосављевић, Борђе Андрејевић—Кул, Марко Челебеновић и Иван Табаковић. Овај списак допуниће и неколико сликара младе генерације, који су за своје радове већ награђивани неком од националних награда: Стојан Белић, Лазар Возаревић, Зоран Петровић, Младен Србиновић, Бошко Рисимовић—Рисим, Лазар Вујаклија, Миодраг Протић и Бошко Карановић.

Тако, поред сликара између два рата, који већ заузимају видно место у нашој историји уметности, на овом Меморијалу излагаће млађи сликари којима се и овог пута пружа лепа прилика да својим радовима прокрче још даље свој пут.

Меморијал ће бити отворен свечаном седницом, која ће се одржати првог септембра у сали Народног одбора Среза и на којој ће се доделити три награде за најбоље радове, а изложба свих радова биће у свечаној са-

ке личности у овој радњи могу сам себе да препознају. Али, главна идеја режисера је још даља — ду-

Пуриша Ђорђевић, Раде Марковић

да се кроз ове личности и овај доград виде и сви мали градови у њихови први грађани.

Снимање у Чачку почиње у петак. Снимаће се једна одборничка седница у сали Народног одбора Општине, сцена венчања, излазак из Општине и једна сцена плажи поред Борчевог игралишта на Морави. Да би поједине сцене биле што убедљивије, Пуриша Ђорђевић, Раде Марковић и Света Павловић у петак, 15 јула, присуствовали су седници Народног одбора Општине Чачак.

У главним улогама овог филма појавиће се Раде Марковић, Љуба Тадић, Миливоје Живановић, Виктор Старчић, Јелена Јовановић, Мија Алексић и други познати филмски уметници. Улогу председника општине тумачиће Раде Марковић.

Асистент режије Света Павловић, помоћник режисера —

Утврђен списак излагача на „Меморијалу Надежде Петровић“ у Чачку, „Чачански глас“, Чачак, бр. 28, 20. јул 1960.

ГЛАС

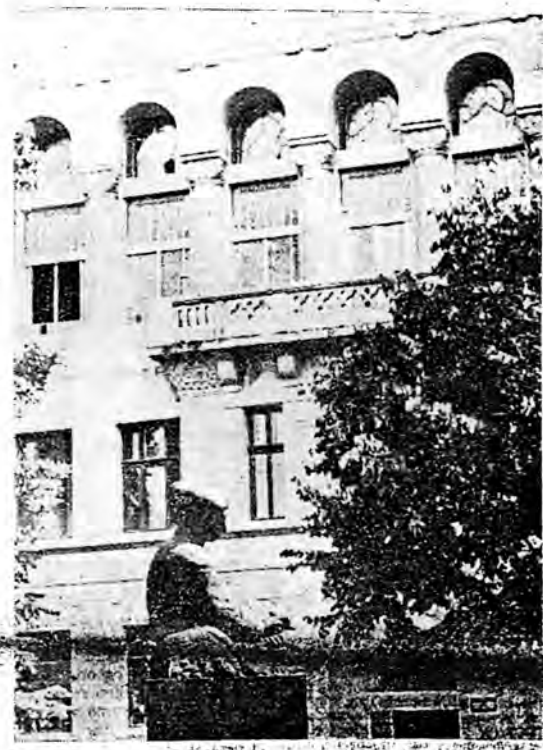
Београд
После ослобођења, 16. јуна 1945, вест је изашла под насловом „Слободан глас“ као орган Народног фронта у Чачанској околини. Од 1. јануара 1966. вест излази као „Чачански глас“.

АЗИ СВАКЕ СРЕДЕ БР 32 ЦЕНА 10 ДИНАРА

Чачак ће свечано дочекати „Меморијал Надежде Петровић“

ли-
њу,
им,
ро-
ри-
рес
ије

ши
зти
са-
оја
лик
ице
ме
ли
ма
ког
дне
је
от-
све
гој
ши
са
гог
гут
ра-
ци

Чачак, родни град прве српске еливерке Надежде Петровић, свечано ће дочекати први септембар. Тота дана, као што је познато, у великој сели Чачанске гимназије, у којој је уметница учила, отвориће се изложба дела наших истакнутих сликара између два рата, и оних који су се афирмисали од ослобођења до данас. Ова значајна културна манифестација, под називом „Меморијал Надежде Петровић“, треће ме-сец дана и за то време Чачак ће окупити много културне јавно и по-литичке раднике, као и остале љубитеље сликарске уметности из чет-вак земље. Ти дани биће испуњени и изложбом других културних вредности, које ће употпуњити ову манифестацију. (На слици је споменик Надежди Петровић, рад вајара Ивана Мештровића, а у позадини зграда Гимназије)

Чачак ће свечано дочекати „Меморијал Надежде Петровић“, „Чачански глас“, Чачак, бр. 32, 17. август 1960.

Уочи „Меморијала Надежде Петровић“ ВЕСТИ ИЗ ОРГАНИЗАЦИОНОГ ОДБОРА

Напосредно пред ваљонбу слика на којој ће учествовати осамнаест наших најистакнутијих сликара, изашаће из штампе каталог прве изложбе слика „Меморијал Надежде Петровић“ у Чачку. Каталог ће бити богато опремљен и садржаће опширне биографске податке уметника које су излагачи на овој изложби. Поред тога каталог ће довести и по једну репродукцију његових експоната, као и фото-графије уметника.
Каталог ће бити обогаћен са три текста на личне уметности: уводни део о личним традицијама Чачка и околине, закључак о Надежди Петровић, и о Меморијалу.
Како смо обавестили, већ су практично сва уметничка дела сликара који излажу на Меморијалу и изаша се у Народној музеју у Београду. Ова ће ускоро бити транспортована за Чачак.
Сви уметници који су излагачи на Меморијалу биће гости Чачка.
Изложба ће бити отворена у свечаној дворани Гимназије. Биће се доводе крају радони на њеном уређењу. На овој послу добровољно су раднили предузетци „Ратко Мештровић“, „Цер“ и „Глас“ из Чачка. Предност оних радони цени се на неколико милиона динара.

Код з
рних та
се јма
заште
авно ко
тељски
верале
деша
тај ут
Постг
дбора
посл
шесте
плати
деша
су и
старе
преда
де. Са
сви гр
гимна
штан
дани
Меш
шесте
прета

Вести из организационог одбора, „Чачански глас“, Чачак, бр. 32, 17. август 1960.

Преко 3.000 посетилаца на изложби слика „Меморијала Надежде Петровић“

Изложба слика у оквиру Меморијала Надежде Петровић у дворани чачанске гимназије досада је посетили преко 3.000 грађанина. (На слици — М. Протић, Црња Катарица)

ПРЕДУЗЕЋЕ „СЛОБ“

Преко 3.000 посетилаца на изложби слика „Меморијала Надежде Петровић“, „Чачански глас“, Чачак, бр. 37, 21. септембар 1960.

РЕПРЕЗЕНТАТИВНА ИЗЛОЖБА

Чачак, септембра су већ излаганим радовима. Зора Петровић је остала при своје досадашњем стању, што ће рећи широко схваћеним формама импетуозног колорита које су већ увелико постале један одређен појам у нашем сликарству. Зоран Петро-

Уметнички живот у Србији почиње да добија све сложенији карактер. Још недавно једини носилац тога живота и његов представник био је Београд, а после ослобођења формирају се нови центри, са различитом физиономијом, која доприноси утолико више општем карактеру ове разноврсности. Не мислимо овде на Нови Сад, који већ има у томе правцу велике традиције, него на друге градове, Приштину, Пећ са њеном дечанском колонијом, Светозарево са Галеријом српских сељака сликара, и сада Чачак, са изложбом слика у част Надежде Петровић.

Ова изложба ће се одржавати сваке друге године, а исто тако сваке друге године биће организована сликарска колонија у Чачку. Учесници изложбе су београдски уметници за које се може рећи да се нису само афирмирали у нашој јавности него и да добрим делом припадају историји нове уметности. С обзиром на то да су у питању учесници који врло ретко излажу на изложбама УЛУС-а то је ова изложба утолико занимљивија и значајнија. Број излагача није велик, али изложена дела су доиста пробрана и у правој мери репрезентују сваког учесника. Многи су изложили своје најновије радове, а поједини су се појавили са већ познатим, раније излаганим радовима. У сваком случају изложба има негач озбиљног и репрезентативног, као што додикује једној уметничкој манифестацији приређеној у част уметника какав је била Надежда Петровић.

Први излагачи, по азбучном реду, Бошко Рисимовић-Рисим и Борђе Андрејевић-Кун заступљени

тиче стила, он је остао неизмењен. То исто важи за Марка Челебоновића, као и за Милана Коњовића, који, додуше, у „Цаћу“ настоји да обради један нов мотив, мање снажан у крајњем изразу него класично „Жито“. Мило Милуновић, који је већ годинама задржао најистакнутије место у нашем модерном сликарству, продубљује своје раније мотиве са мора, повргавајући их све строжим ликовним захтевима, иако су његови резултати у колориту нешто сиромашнији него раније. Миодраг Б. Протић је постигао највише у слици „Две лампе“, добро компонованој и прецизној у колориту. Младен Србиновић је највише изменио свој досадашњи став, усвајајући један сфумато који каткада делује надреалистички, чак визионарски, са јако израженом сурдином у колористичком интензитету. Недељко Гвозденовић је увек исти: драгоцен у боји, строг у композицији, одмерен у свима елементима. Осим тога, његово сликарство, последњих година све више се обогатило у звучности колорита, у пуноћи тонова, у једној хармонији која осваја на први поглед. Петар Лубарда је изложио слике сасвим сличне онима на Бијеналу у Венецији: рафинованим у боји, али мало бледућавим, мање одређеним у композицији, као да Лубарда није овде био при пуном расположењу и у поседу својих уобичајених средстава. Предраг Милосављевић је пренео своје одушељење на надгробне споменике српских сељака, које је интерпретирао прилично верно, још очаран њима као садржином, за коју још није нашао један индивидуалнији израз. Стојан Аралита је понајмање измењен од свих излагача. Његова веза са сликарством тридесетих година још је актуелна. Стојан Пелић је у свом пределу дао извесну чудну свежину визије која потсећа у нечему на неке периоде Матиса, али, разуме се, са изразитом Пелићевом нотом.

Лазар Возаревић: Материнство
(Са изложбе у Чачку)

вић продубљује своје раније тежње, с циљем да што више обогати колористички доживљај, да га што више оплемени у изразу, супротно ранијим радовима у којима је био више испољено графички карактер. Иван Табаковић је један од неуморних истраживача који каткада све стављају на коцку. Његово интересовање за хармоније основних боја, за приказивање неуобичајених мотива који су увек подвргнути строгим ликовним постулатима, уздижу га на нарочито истакнуто место међу нашим сликарима. Јован Бијелић се са више одлучности приближио фигуративном домену него раније, унесећи у то ранија схватања о форми и о валерским односима, која много потсећају на његово сликарство с почетка тридесетих година, иако су мотиви сасвим другачији. Лазар Возаревић је један од најистакнутијих излагача на изложби. Његова слика „Обешени“, иако рађена у његовом познатом стилу, представља на изложби нешто ново и занимљиво, један истраживачки напор, који Возаревићу обезбеђује лепо место у нашем сликарству.

Лазар Вујаклија је остао при својим досадашњим схватањима, везујући само две теме у једну целину: стрелца и птице. Што се

Карактеристично је уопште и за ову групу излагача да они на неки начин приказују оријентацију нашег савременог сликарства. Оно је огромним делом везано за фигуративне мотиве, за област фигуративног уопште, и тиме југословенско сликарство, у садашњим противречностима између фигуративног и апстрактног, добија своје одређено место.

Павле Васић

Павле Васић, Репрезентативна изложба, „Политика“, Београд, 10. септембар 1960.